

NEJNOVĚJŠÍ PŘEHLED DĚJIN GYMNÁZIA V MLADÉ BOLESLAVI

RECENZE NA ZAJÍMAVOU KNIHU Z DĚJIN I ZE SOUČASNOSTI ŠKOLSTVÍ

VÁCLAV BARTUŠEK

V případě zde prezentované knihy se jedná o čtvrtou poměrně rozsáhlejší publikaci, která se věnuje samostatnému monografickému zpracování dějin středního, tedy zejména gymnaziálního, školství v někdejší krajském městě Mladé Boleslavi a jeho nejbližším okolí. Podobně jako předcházející almanachy, hlavně první a druhý z nich, je věnována především počátečnímu období dějin školy působící v Kosmonosech s přihlédnutím k výuce v krajském městě.¹ Jsou vylíčeny i současné dějiny s připomenutím ředitelů, profesorů, učitelů, studentů, žáků i slavných osobností, které školou prošly a zde působily (vyučovaly nebo studovaly) i současný stav školy. Jakoby celá historie

mladoboleslavského gymnázia byla zářmována dvěma nejvýznamnějšími osobnostmi, zobrazenými na frontispici a na zadní desce publikace – dobrodincem a zakladatelem školy hrabětem Jakubem Humprechtem Černínem z Chudenic a historikem profesorem Josefem Pekařem, kterého můžeme pokládat za nejvýznamnějšího žáka mladoboleslavského gymnázia v pozdějších dobách. Josef Pekař byl jedním z nejvýznamnějších českých historiků (*12. 4. 1870, Malý Rohozec, †23. 1. 1937 Praha). Studoval na gymnáziu v Mladé Boleslavi v letech 1880–1888 a v roce 1895 zde působil po studiích jako suplent.

1 Bareš František: Dějiny mladoboleslavského školství. Mladá Boleslav 1888; Almanach 250 let Gymnasia v Mladé Boleslavi 1938. Mladá Boleslav 1938. Pozoruhodná byla rovněž práce kolektivu tehdejších vyučujících Gymnázium Mladá Boleslav 300 let (1688–1988). Mladá Boleslav 1988.

Obsah celé publikace je rozdělen celkem do dvanácti kapitol, které následují po krátkém úvodu, jehož autorem byl Vlastimil Volf, ředitel Gymnázia dr. Josefa Pekaře v Mladé Boleslavi a významný regionální pedagogický činitel. Ten připomíná také poslední stavební úpravy gymnaziální budovy. V současné době zastává funkci ředitele gymnázia zkušený pedagog a regionální politik Petr Dostál, který byl v době vydání knihy jedním ze zástupců ředitele gymnázia.

Následuje krátká, ale velmi zajímavá úvodní kapitola *Úvodem, aneb Jak psát dějiny gymnázia (a jak je číst)*. Vychází postupně ze starších zpracování dějin školy v Almanáčích. Po metodické stránce se jedná o nezajímavější a nejprínosnější kapitolu celé publikace, která shrnuje i poznatky předcházejících autorů gymnaziálních almanachů pro Kosmonosy i Mladou Boleslav. Na jejím zpracování se podíleli tři autoři. Kritizovali přístup autorů starších almanachů, odmítli jejich zpracování tématu narativní metodou a upřesnili naopak selektivní metodu. Toto věcné a k obsahovému celku díla zaměřené pojetí se projevilo také v jeho rozdělení na další kapitoly a oddíly.

Následujícími oddíly knihy pak již vstoupíme do vlastních dějin gymnázia. Jimi podnikneme procházku od prvních dnů kosmonoské piaristické školy až do gymnaziálního prostředí v současném okresním městě Mladé Boleslavi.² Kniha nejdříve navazuje na kosmonoské působení škol provozovaných řádem piaristů při jejich koleji založené nedaleko královského krajského města Mladé Boleslavi. Proto se tato kapitola nazývá *Štědrost černínská* a dále, když už se dalo logicky odhadnout přemístění piaristických škol i se školským ústavem do krajského města Mladé Boleslavi, ke kterému došlo za císaře Josefa II., kapitola *Dlouhá cesta do blízké Boleslavi*.

Další osudy dějin školy se již odehrávaly od roku 1785 přímo v Mladé Boleslavi. Převážnou většinu 19. století zahrnuje rozsáhlejší kapitola, nazvaná *Pohádka o živých a mrtvých jazycích*. Její autor Ladislav Futtera se zabýval dějinami školy v souvislosti s vývojem tehdejší středoškolské výuky, především v době tzv. národního obrození. Čtenáře seznamuje s tímto historickým procesem i v průběhu jeho vývoje, a zejména připomíná události kolem poloviny 19. století, kdy na mladoboleslavské gymnázium začala mezi vyučujícími jazyky pronikat a někdy i převažovat rovněž čeština.

Období na konci devatenáctého století a počátku století dvacátého zahrnovala kapitola *Zrod „pana učitele“*, kterou napsal rovněž Ladislav Futtera, podobně jako rozsáhlejší kapitolu s názvem *S Pekařem i bez Pekaře*. Tento oddíl zachycuje nejen kratší dobu před 2. světovou válkou, ale dobu válečnou, a nakonec i poměrně dlouhou dobu druhé poloviny 20. století, kdy gymnaziální ústav měl trvale za-

2 Tedy stejně jako na většině tehdejších reformovaných bývalých gymnázií Jedenáctiletá střední škola a Všeobecně vzdělávací škola.

kotvené místo v tehdejšímu systému českých středních škol. Škola od padesátých let vystřídala v souladu se státními výnosy několik různých názvů, podobně jako tomu ostatně bylo na všech podobných školách v tehdejší ČSR.³

Po statích k dějinám školy následuje vzpomínková část na doby studií s názvem *Takoví jsme byli*. Tento oddíl uzavírá ještě souhrnná část *Kalendárium, Přehled tří staletí*, kterou připravil Adam Krupička. Dále následuje také doplňující část *Pedagogický sbor ve školním roce 2020/21* s malými barevnými fotografiemi všech zde uvedených profesorů a učitelů školy. Spolu s ní je přidán též přehled *Škola a lidé (1988–2021)*. Jedná se v podstatě o prezentaci nejdůležitějších událostí od posledního almanachu, který ředitelství tehdejšího gymnázia v Mladé Boleslavi připravilo a vydalo na konci školního roku 1987/88 k 300. výročí gymnázia.

Poslední část uzavírají dva na první pohled obyčejné, až fádňí seznamy. Seznam citované literatury a pramenů a Soupis obrazových materiálů. Přesto je však nutné si všimnout obou těchto částí. Mezi literaturu, z níž autoři čerpali, náleží i některé práce ze sborníku *Orlické hory a Podorlicko*, jehož je autor této recenze pravidelným přispěvatelem. Jednalo se hlavně o dvě studie o významných piaristech, kteří zde vyučovali.⁴ K tematice sborníku, který na konci každé kapitoly uvádí biogramy a přehledy osobností školy z různých období dějin gymnázia, by se hodila ještě studie o piaristickém hudebním skladateli Šimonovi Kalousovi, rodákovi ze Solnice, k níž však autoři sborníku nepřihlíдели.⁵ Kromě toho se zde připomíná ještě Bartůškova studie o gymnáziích a jejich specifické vzdělanosti především v 18. století,⁶ kterou by rovněž mohl doplnit i článek téhož autora o piaristech v Kosmonosech a Mladé Boleslavi z dřívějšího čísla téhož sborníku.⁷

3 Jedenáctiletá střední škola nebo Střední všeobecně vzdělávací škola. Podobně tomu bylo i na jiných školách – srv. např. v Benešově, viz Mareš, Petr: Historický přehled názvů školy. In.: 300 let gymnázia Benešov. Benešov 2003, s. 45–49. Viz též Bartůšek, Václav: Mikroregion ve víru kulturních vlivů raného novověku. *Orlické hory a Podorlicko* (OHAP) a jejich začlenění do sítě gymnázií, knihoven a lékáren v českých zemích v letech 1620–1778. In: *Orlické hory a Podorlicko* 19, 2012, s. 39–64.

4 Bartůšek, V.: Významný rychnovský piarista – řádový provinciál P. František Friese a S. Gerardo, OHAP 14, 2007, s. 51–84; týž: První superior piaristické koleje v Rychnově nad Kněžnou P. Tobias Thomas Jelínek a S. Elia (1668–1720). OHAP 2010, s. 15–22.

5 Bartůšek, V.: Výročí 300 let od narození hudebního skladatele Simona Kalouse pohledem dobových pramenů i vlastních žáků. OHAP 20/1, 2014, s. 61–82.

6 Bartůšek, V.: Dějiny a specifika piaristických gymnázií v českých zemích v 17. a 18. století (do roku 1778). In: *Z Českého ráje a Podkrkonoší– supplementum 5. Minulost, současnost a budoucnost gymnaziálního vzdělávání. Sborník referátů z konference konané ve dnech 24.–25. června 1999 v Jičíně*. Semily 2000, s. 15–22.

7 Srov. Bartůšek, V.: Působení piaristů v Českém ráji v 17. a 18. století. In: *Z Českého ráje a Podkrkonoší* 9, 1996, s. 107–112.

Zajímavá je rovněž i obrazová a výtvarná doprovodná stránka celého almanachu. Přináší velké množství odborně fundovaného a dnes poměrně málo známého materiálu k dějinám ústavů, které se hlásí ke kosmonoské i mladoboleslavské piaristické gymnaziální tradici. Můžeme zde ještě připomenout, že grafickou úpravu a sazbu připravil Filip Janeček a obálku se zajímavým výtvarným doprovodem, který vycházel z obsahového námětu prezentované knihy, navrhl Petr Hošek. Autoři v almanachu vytvořili na základě předkládaných ilustrací, fotografií, map i plánů svébytné informační útvary, které však navazují na jednotlivé kapitoly publikace, a tak je dále doplňují.

V rámci celkového zhodnocení díla lze tedy konstatovat, že před námi leží, měřeno nejen kritérii jeho vzniku a provenience, ale stupněm pozitivní kladné motivace celé přípravy publikace, poměrně vrcholné regionální dílo z oblasti dějin pedagogiky (vzdělání a výchovy), které shrnuje více než třísetletý vývoj gymnaziální tradice slavného vzdělávacího ústavu. Před učiteli škol a pracovníky, kteří se na jeho vzniku podíleli, byť i nepřímou spoluprací, lze každopádně smeknout. Jediné, co by se dalo snad vytýkat, je menší znalost celkové i regionální literatury o piaristickém řádu, to však je dáno hlavně tím, že v minulých letech, obzvláště v posledním almanachu, nebyla tato cesta pokládána za žádoucí směr pro zachycení historie školy i vývoje gymnaziální tradice v někdejší krajském a dodnes stále významném českém městě.

Futtera, Ladislav (red.) – Herčík, Karel – Juriga, Richard – Krupička, Adam a kolektiv: 333 let Gymnázia Dr. Josefa Pekaře, Gymnázium Dr. Josefa Pekaře. Mladá Boleslav 2021, 304 s. ISBN: 978-80-270-9598-8. Návrh obálky: Petr Hošek